

Zaak C-701/23**Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie****Datum van indiening:**

14 november 2023

Verwijzende rechter:

Tribunal Judiciaire de Paris (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

4 juli 2023

Verzoekende partij:

Procureur de la République

Verwerende partij:

Swiftair

1. Voorwerp en feiten van de zaak

- 1 Op 24 juli 2014 is vanaf de luchthaven van Ouagadougou in Burkina Faso, met vluchtnummer AH 5017, een vliegtuig van het type McDonnell-Douglas 83, ingeschreven in Spanje als EC-LTV, van de Spaanse maatschappij Swiftair, opgestegen richting Algiers met zes bemanningsleden en 110 passagiers aan boord, onder wie 54 Franse onderdanen.
- 2 Ongeveer dertig minuten na het opstijgen is het vliegtuig boven Mali op ongunstige weersomstandigheden gestuit, is het naar het noorden uitgeweken om cumulonimbussen te vermijden en is het in de woestijn van Noord-Mali neergestort, waar het wrak van het vliegtuig de avond van 24 juli 2014 is ontdekt. Alle inzittenden waren overleden.
- 3 De officier van justitie van Parijs heeft diezelfde dag tegen de leiding van de gendarmerie des transports aériens (luchtvaartpolitie, Frankrijk) een onderzoek op heterdaad ingesteld.

- 4 Tegelijk werd door een Spaanse onderzoeksrechter een onderzoek geopend krachtens een beschikking van 24 juli 2014 van de Juzgado Central de Instrucción nº 6 (nationale onderzoeksrechter nr. 6, Spanje) waarin werd verklaard dat een „diligencias previas” (vooronderzoek) moest worden geopend overeenkomstig artikel 774 van het Real Decreto por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal (koninklijk besluit tot goedkeuring van het wetboek van strafvordering) van 14 september 1882 (hierna: „Spaans wetboek van strafvordering”) om de aard en omstandigheden van een vermeend strafbaar feit vast te stellen. De Spaanse officier van justitie heeft in zijn vorderingen van 25 juli 2014 aangegeven dat „voorlopige rechtsbevoegdheid moet worden aanvaard tot de oorzaken van het incident zijn opgehelderd, aangezien het om terrorismegerelateerde misdrijven kan gaan die onder de bevoegdheid van de Audiencia Nacional (nationale rechter, Spanje) vallen”.
- 5 In een latere beschikking van 23 september 2014 heeft de Juzgado Central de Instrucción nº 6 verklaard dat „nu de mogelijkheid van een terroristische aanslag [was] uitgesloten, [nog moest] worden onderzocht of de feiten zich [konden] hebben voorgedaan wegens de onervarenheid of onvoorzichtigheid van de piloten”.
- 6 Bij inleidende vordering van 29 juli 2014 is ook in Frankrijk een gerechtelijk onderzoek ingesteld tegen „X” wegens onopzettelijke doding als gevolg van onhandigheid, onvoorzichtigheid, onoplettendheid, nalatigheid of niet-nakoming van een door de wet- of regelgeving opgelegde voorzichtigheids- of veiligheidsverplichting.
- 7 De Franse en Spaanse onderzoeksrechters hebben samengewerkt door middel van rogatoire commissies, verzoeken om internationale wederzijdse bijstand in strafzaken, het horen van deskundigen en de uitwisseling van processtukken. Uit een inventarisatie van de Spaanse procedure door de Franse onderzoekers blijkt dat veel van de stukken in deze procedure het resultaat waren van talrijke en specifieke verzoeken van de Franse rechters om openbaarmaking van documenten in het kader van internationale rogatoire commissies.
- 8 Deze inventaris omvat een brief die is opgenomen in deel 1 van de Spaanse procedure, waarin F. J. S. M. de Audiencia Nacional heeft geschreven om deze rechter mee te delen dat hij Swiftair zou vertegenwoordigen tijdens de procedure.
- 9 Op 18 juli 2016 heeft de Juzgado Central de Instrucción nº 6, overeenkomstig de vorderingen van het openbaar ministerie, een beschikking van voorlopige buitenvervolginstelling gegeven en de procedure geseponeerd. De beschikking vermeldt: „Destijds werd de mogelijkheid dat een terroristische daad was gepleegd, uitgesloten. Het onderzoek [...] is voortgezet om uit te maken of de feiten zich konden hebben voorgedaan als gevolg van de onvoorzichtigheid of de onbekwaamheid van de Spaanse piloten, namelijk C. M.A. en G. C. I. In dit verband is in een aantal deskundigenverslagen geconcludeerd dat na onderzoek van de documentatie met betrekking tot het menselijke en professionele aspect

van de bemanning en de staat van het luchtvaartuig „EC-LTV” geen aanwijzingen waren gevonden voor onregelmatigheden van de kant van Swiftair die in verband konden worden gebracht met het ongeval dat vlucht AH 5017 op 24 juli in Mali was overkomen. De deskundigen zijn tot de conclusie gekomen dat de door Swiftair gebruikte vluchtsimulator geschikt was om alle door de Autoriteit vereiste trainingen te verzorgen tijdens de verschillende fasen van de opleiding en de toetsing. Deze simulator was perfect voor de opleiding en training van de piloten van het MD-83-vliegtuig en beschikte bovendien over dezelfde digitale instrumenten als het verongelukte vliegtuig. Bijgevolg is geen schending vastgesteld van de objectieve oplettendheids- of zorgvuldigheidsplicht die van piloten van luchtvaartuigen wordt vereist.”

- 10 Deze beslissing van voorlopige buitenvervolginstelling en seponering van de procedure is in Spanje gegeven nadat in de Spaanse gerechtelijke procedure een deskundigenverslag was ingediend door ambtenaren van het EASA (Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart), die onregelmatigheden hadden vastgesteld in de manier waarop de herhalingstraining van piloten, die tegelijk met de toetsing plaatsvond, werd geregistreerd, zonder echter te kunnen stellen dat deze onregelmatigheden in verband stonden met het ongeval, en die van mening waren dat er geen sprake was van onregelmatigheden bij de toetsing van de vaardigheden van de piloten.
- 11 Voorafgaand aan deze beslissing is ook het verslag ingediend van het internationale veiligheidsonderzoek dat overeenkomstig bijlage 13 bij de Convention on International Civil Aviation (Verdrag inzake de internationale burgerluchtvaart) is verricht onder de verantwoordelijkheid van het ministère des transports (ministerie van Vervoer) van Mali, zijnde de staat waar het ongeval heeft plaatsgevonden. Deze onderzoekscommissie heeft ter afsluiting van dit verslag aanbevelingen geformuleerd over de haalbaarheidsstudie door de fabrikant van een permanent ijsbestrijdingssysteem, de toevoeging van voorwaarden voor de detectie van ijskristallen aan de FCOM-procedures (Flight Crew Operating Manual), de integratie van het bijzondere karakter van het overtrekken tijdens de kruisvlucht in de documentatie en de opleiding, de wijziging van de procedure voor de controle van CVR's (Cockpit Voice Recorders) in afwachting van de stopzetting van het gebruik van magneetbanden als bedoeld in bijlage 6 van de ICAO (International Civil Aviation Organization – Internationale Burgerluchtvaartorganisatie) en de verbetering van de coördinatie van de luchtverkeersleidingscentra tussen de autoriteiten van Niger, Burkina Faso en Mali. Geen van de aanbevelingen had betrekking op de luchtvaartmaatschappij Swiftair.
- 12 In Frankrijk was het technisch onderzoek toevertrouwd aan een op 2 september 2014 samengesteld panel van drie deskundigen, dat op 23 december 2016 zijn eindverslag heeft overgelegd. Dit panel heeft geconcludeerd dat de volgende factoren tot het ongeval hadden bijgedragen:

- de seizoensgebonden activiteit van de piloten, die was geconcentreerd over enkele maanden met lange perioden van onderbreking, waardoor hun prestatieniveau ten aanzien van ongebruikelijke situaties was verlaagd;
 - de ontoereikende omvang en de onvolledige inhoud van de grond- en vluchtsimulatoretraining, die ertoe hadden bijgedragen dat externe vluchtomstandigheden niet waren opgemerkt;
 - het feit dat geen beschermingsmiddelen tegen ijsafzetting op de motoren waren gebruikt, de verslechtering van de motorparameters niet was opgemerkt, de aanzienlijke snelheidsdaling en de daaruit voortvloeiende standindicaties niet waren opgemerkt, niet adequaat was gereageerd op het overtrekken, het vermogen om de hoge werklast aan te kunnen was afgenomen;
 - de routewijziging, de aanwezigheid van het intertropische front en de moeilijke radiocommunicatie, die hadden bijgedragen tot een verhoging van de werkdruk en een vermindering van de beschikbaarheid van de bemanning;
 - de aanwezigheid binnen dezelfde bemanning van twee piloten die seizoensgebonden werkten en die een vliegpauze van bijna 8 maanden achter de rug hadden.
- 13 Op 29 juni 2017 werd Swiftair SA, een rechtspersoon vertegenwoordigd door haar vicepresident, S.L.F., door de Franse onderzoeksrechters aangeklaagd wegens onopzettelijke doding omdat zij „door onhandigheid, onvoorzichtigheid, onoplettendheid, nalatigheid of niet-nakoming van een door de wet- of regelgeving opgelegde voorzichtigheids- of veiligheidsverplichting, namelijk door niet in een toereikende opleiding van de bemanning van vlucht AH 5017 te voorzien, hetgeen ertoe heeft bijgedragen dat deze bemanning de externe vluchtomstandigheden niet heeft opgemerkt, de verslechtering van de motorparameters onjuist heeft ingeschat, de beschermingsmiddelen van het vliegtuig niet heeft gebruikt en niet adequaat op het overtrekken heeft gereageerd, onopzettelijk de dood van alle personen aan boord heeft veroorzaakt, waaronder Franse slachtoffers, feiten die zijn vermeld en strafbaar zijn gesteld in de artikelen 221-6, 221-7, 221-8 en 221-10 van de Code pénal (Frans wetboek van strafrecht)”.
- 14 Swiftair heeft de tenlastelegging betwist met het argument dat zij aangaande deze feiten heeft geprofiteerd van een beslissing van buitenvervolginstelling van de Spaanse gerechtelijke autoriteiten. Zij stelt dat het om een definitieve beslissing gaat die in Frankrijk bindend is in het licht van het beginsel ne bis in idem van artikel 54 van de Overeenkomst ter uitvoering van het te Schengen gesloten akkoord (hierna: „SUO”).
- 15 De onderzoeksrechter heeft de door Swiftair opgeworpen exceptie van beëindiging van de strafvervolginstelling afgewezen met de volgende verklaring:

„Het in artikel 54 SUO neergelegde beginsel ne bis in idem vindt geen toepassing in geval van een beslissing waarbij een autoriteit van een overeenkomstsluitende staat na een inhoudelijk onderzoek van de aan haar voorgelegde zaak, in een stadium waarin een verdachte van een strafbaar feit nog niet in staat van beschuldiging is gesteld, de schorsing van de strafprocedure gelast, wanneer die schorsingsbeslissing volgens het nationale recht van deze staat de strafvervolgning niet definitief beëindigt en dus niet eraan in de weg staat dat in deze staat voor dezelfde feiten een nieuwe strafprocedure wordt ingeleid (arresten van 29 juni 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, en 22 december 2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, punt 45).

Volgens de artikelen 637 en 641 van het Spaanse wetboek van strafvordering zijn er twee vormen van seponering of afsluiting van een strafprocedure vóór de procesfase, namelijk een zogenoemd ‚zuiver‘ sepot, voor het geval er geen ernstige aanwijzingen zijn dat het feit waarvoor vervolging is ingesteld, is gepleegd, wanneer het betrokken feit geen strafbaar feit of misdrijf is of wanneer uit de procedure blijkt dat de aangeklaagde personen niet strafrechtelijk aansprakelijk zijn als dader, medeplichtige of heler, en een ‚vrij‘ of ‚voorlopig‘ sepot, voor het geval er niet naar behoren is vastgesteld dat het strafbare feit waarvoor vervolging is ingesteld, is gepleegd of wanneer uit het onderzoek blijkt dat er wel degelijk een strafbaar feit is gepleegd, maar er onvoldoende gronden zijn om een of meer specifieke personen als dader, medeplichtige of heler aan te klagen. Dit soort van voorlopige seponering, dat geen equivalent heeft in het Franse recht, belet niet dat de procedure wordt heropend wanneer er nieuw bewijsmateriaal opduikt dat dit rechtvaardigt, zonder dat nood is aan een nieuwe aanklacht of aanvullende tenlastelegging.

In de Spaanse rechtspraak is vastgesteld dat het gezag van gewijsde alleen toekomt aan beschikkingen tot ‚zuivere‘ seponering of afsluiting, gegeven het feit dat zij definitief een einde maken aan de strafprocedure. Volgens de rechtspraak van de Sala de lo Penal (Strafkamer) van de Tribunal Supremo (hoogste rechterlijke instantie, Spanje) heeft alleen een beschikking tot ‚zuivere‘ seponering hetzelfde gezag van gewijsde als een definitieve beslissing. Bijgevolg zou het inleiden van een nieuwe strafprocedure tegen dezelfde persoon en met betrekking tot dezelfde feiten waarvoor de ‚zuivere‘ seponering is uitgesproken, in dat geval een schending zijn van het beginsel ne bis in idem. Beschikkingen tot ‚zuivere‘ seponering of afsluiting, die zijn gegeven wanneer niet naar behoren is vastgesteld dat het strafbare feit is gepleegd of wanneer er onvoldoende gronden zijn om dit feit aan een welbepaalde persoon toe te schrijven, hebben dus geen gezag van gewijsde. Dit soort indeling is ‚voorlopig‘ en belet dus niet dat de procedure wordt heropend wanneer er nieuw bewijsmateriaal opduikt dat dit rechtvaardigt.

In het onderhavige geval is de seponeringsbeslissing van de Juzgado Central de Instrucción nº 6 van 18 juli 2016 een ‚sobreseimiento provisional‘-beslissing (beslissing tot voorlopig sepot), die dus geen gezag van gewijsde heeft. Het argument van Swiftair dat dit een definitieve beslissing was die in Frankrijk moest

worden erkend op grond van het beginsel ne bis in idem, moet daarom worden afgewezen.”

- 16 Bij beschikking van 18 mei 2021 is Swiftair SA, de verdachte, verwezen naar de Tribunal Judiciaire de Paris (rechter Parijs, Frankrijk).

2. Toepasselijke bepalingen

A. *Unierecht*

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

- 17 Artikel 50 („Recht om niet tweemaal in een strafrechtelijke procedure voor hetzelfde delict te worden berecht of gestraft”) bepaalt:

„Niemand wordt opnieuw berecht of gestraft in een strafrechtelijke procedure voor een strafbaar feit waarvoor hij in de Unie reeds onherroepelijk is vrijgesproken of veroordeeld overeenkomstig de wet.”

*Overeenkomst ter uitvoering van het tussen de regeringen van de staten van de Benelux Economische Unie, de Bondsrepubliek Duitsland en de Franse Republiek op 14 juni 1985 te Schengen gesloten akkoord betreffende de geleidelijke afschaffing van de controles aan de gemeenschappelijke grenzen, ondertekend op 19 juni 1990 te Schengen*¹

- 18 Onder het opschrift „Toepassing van het beginsel ne bis in idem” bepaalt artikel 54 het volgende:

„Een persoon die bij onherroepelijk vonnis door een overeenkomstsluitende partij is berecht, kan door een andere overeenkomstsluitende partij niet worden vervolgd ter zake van dezelfde feiten, op voorwaarde dat ingeval een straf of maatregel is opgelegd, deze reeds is ondergaan of daadwerkelijk ten uitvoer wordt gelegd, dan wel op grond van de wetten van de veroordelende overeenkomstsluitende partij niet meer ten uitvoer gelegd kan worden.”

¹ Uitgebreid tot Spanje in het kader van de Overeenkomst betreffende de toetreding van het Koninkrijk Spanje tot de Overeenkomst ter uitvoering van het [...] te Schengen gesloten akkoord, ondertekend op 25 juni 1991 te Bonn (PB 2000, L 239, blz. 69).

B. Nationaal recht

Franse wetgeving

Wetboek van strafvordering

19 Artikel 695-9-54 luidt als volgt:

„Voor de toepassing van kaderbesluit 2009/948/JBZ van de Raad van 30 november 2009 over het voorkomen en beslechten van geschillen over de uitoefening van rechtsmacht bij strafprocedures, wanneer parallelle strafprocedures die in verschillende lidstaten tegen dezelfde personen wegens dezelfde feiten worden gevoerd, tot een onherroepelijke uitspraak kunnen leiden, verstrekken de bevoegde autoriteiten van de betrokken lidstaten elkaar informatie over de strafprocedures en onderzoeken zij samen hoe zij de negatieve gevolgen van het naast elkaar bestaan van dergelijke parallelle procedures kunnen beperken.”

Spaanse wetgeving

Real Decreto por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal (koninklijk besluit tot goedkeuring van het wetboek van strafvordering) van 14 september 1882 (Spaans wetboek van strafvordering)

20 Artikel 637 luidt:

„zuiver sepot:

- 1) wanneer er geen ernstige aanwijzingen zijn dat het feit waarvoor vervolging is ingesteld, is gepleegd;
- 2) wanneer het betrokken feit geen strafbaar feit of misdrijf is;
- 3) wanneer uit de procedure blijkt dat de aangeklaagde personen niet strafrechtelijk aansprakelijk zijn als dader, medeplichtige of heler”.

21 Artikel 641 bepaalt het volgende:

„voorlopig sepot:

- 1) wanneer niet naar behoren is vastgesteld dat het strafbare feit waarvoor vervolging is ingesteld, is gepleegd;
- 2) wanneer uit het onderzoek blijkt dat er wel degelijk een strafbaar feit is gepleegd, maar er onvoldoende gronden zijn om een of meer specifieke personen als dader, medeplichtige of heler aan te klagen”.

Código Penal (Spaans wetboek van strafrecht)

22 Artikel 31 bis bepaalt:

„1. In de gevallen waarin dit wetboek voorziet, zijn rechtspersonen strafrechtelijk aansprakelijk voor strafbare feiten die in hun naam of voor hun rekening en te hunnen voordele zijn gepleegd door hun wettelijke vertegenwoordigers of hun feitelijke of wettelijke bestuurders.

In diezelfde gevallen zijn rechtspersonen eveneens strafrechtelijk aansprakelijk voor strafbare feiten die bij de uitoefening van hun vennootschappelijke activiteiten en voor hun rekening en te hunnen voordele zijn gepleegd door eenieder die, onder het gezag van de in de vorige alinea bedoelde natuurlijke personen, tot deze feiten is kunnen overgaan omdat er, gelet op de specifieke omstandigheden van het geval, geen passende controle op hem werd uitgeoefend.

2. De strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen ontstaat zodra is vastgesteld dat een strafbaar feit is gepleegd dat moet zijn gepleegd door de persoon die de in het vorige lid genoemde mandaten of functies vervult, zelfs indien de concrete natuurlijke persoon die verantwoordelijk is, niet is geïdentificeerd of indien het niet mogelijk was om tegen hem een procedure in te leiden. Wanneer, naar aanleiding van dezelfde feiten, beide worden bestraft met een geldboete, dienen de rechters of rechterlijke instanties de respectieve bedragen aan te passen zodat het resulterende bedrag niet onevenredig is aan de ernst ervan.”

3. Standpunten van partijen

De verdachte (Swiftair)

23 Swiftair voert in wezen aan dat het Spaanse onderzoek, dat elf volumes omvat en is uitgevoerd door een gerenommeerde Spaanse rechter, moet worden beschouwd als een diepgaand onderzoek, aan het eind waarvan de rechter op basis van gedegen onderzoek naar met name mogelijke onregelmatigheden die Swiftair zou hebben begaan bij de opleiding van piloten, kon oordelen dat er geen gronden waren voor vervolging. Volgens haar had deze beschikking van buitenvervolginstelling, die als voorlopig was aangemerkt, moeten worden gekwalificeerd als een beschikking van zuivere buitenvervolginstelling bij gebreke van een bewezen strafbaar feit, en kon tegen deze beschikking van voorlopige buitenvervolginstelling hoe dan ook beroep worden ingesteld, wat niet was gebeurd, en stond zij niet toe dat de procedure werd heropend zonder nieuwe tenlasteleggingen. Zij moet dus worden aangemerkt als een definitieve beslissing in de zin van artikel 54 SUO en de rechtspraak van het Hof, en het „ne bis in idem”-effect ervan kan worden ingeroepen door Swiftair, de enige persoon, naast de piloten, die in de beschikking van buitenvervolginstelling wordt genoemd.

- 24 Swiftair voegt daaraan toe dat de Franse rechters in geval van nieuw bewijsmateriaal duidelijk niet bevoegd zijn om de zaak te onderzoeken, aangezien volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie (arrest van 5 juni 2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, punt 41) alleen de Spaanse onderzoeksrechter bevoegd is om het onderzoek te heropenen.
- 25 Swiftair concludeert ook dat thans de verjaring in Spanje is ingetreden en dat het onderzoek daar niet kan worden heropend, zelfs niet in geval van nieuwe tenlasteleggingen. Derhalve heeft deze beschikking van buitenvervolginstelling door de verjaring het materiële gezag van gewijsde verkregen en is zij dus „dubbel” definitief.
- 26 Ten slotte verklaart Swiftair dat de aansprakelijkheid van rechtspersonen destijds in Spanje weliswaar beperkt was, maar dat het niettemin nog steeds mogelijk was de natuurlijke personen die de rechtspersoon vertegenwoordigden, aansprakelijk te stellen, en dat het met dit doel is dat de Spaanse onderzoeksrechter in zijn beschikking van buitenvervolginstelling heeft opgemerkt dat er geen enkele onregelmatigheid van de kant van Swiftair was vastgesteld.

Openbaar ministerie

- 27 Het openbaar ministerie is van mening dat de verschillende juridische adviezen die tijdens het onderzoek zijn uitgebracht door de Franse verbindingsmagistraten in Spanje en door de academici die als getuigen zijn gehoord over de kwestie ne bis in idem, niet als voldoende kunnen worden beschouwd om de rechter duidelijkheid te verschaffen, aangezien alleen het Hof van Justitie bevoegd is om artikel 54 SUO uit te leggen met betrekking tot de twee juridische vragen die in deze zaak aan de orde zijn, namelijk de draagwijdte van de Spaanse beslissing van buitenvervolginstelling en de kwestie van de identiteit van personen tussen een natuurlijke persoon en een rechtspersoon.

Burgerlijke partijen

- 28 De burgerlijke partijen zijn van mening dat, in rechtsstelsels waar er geen onderzoeksrechter is, de Spaanse beschikking van voorlopige buitenvervolginstelling overeenkomt met een beslissing van het openbaar ministerie om het dossier zonder verder gevolg af te sluiten, en dat in de rechtspraak van de Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk) en het Hof van Justitie consequent is geoordeeld dat een dergelijke beslissing geen definitieve beslissing is. Zij wijzen erop dat de rechtspraak van de Spaanse rechters zelf zeer duidelijk is met betrekking tot het ontbreken van het gezag van gewijsde van deze beslissingen van voorlopige buitenvervolginstelling, anders dan het geval is bij beslissingen van zuivere buitenvervolginstelling.
- 29 De burgerlijke partijen wijzen er ook op dat de Spaanse onderzoeksrechter geen enkel ernstig, diepgaand onderzoek heeft gevoerd en dat alle verhoren van

leidinggevend van Swiftair zijn gebeurd in het kader van het Franse onderzoek, om de deskundigen in staat te stellen te onderzoeken welke voorzorgen de onderneming had genomen.

- 30 Ten slotte benadrukten zij dat, wil een beslissing in een andere zaak gezag van gewijsde hebben, er hoe dan ook sprake moet zijn van identiteit van partijen, oorzaak en voorwerp. In het onderhavige geval betogen de burgerlijke partijen dat er geen identiteit van partijen is, aangezien Swiftair niet in Spanje is vervolgd en de aansprakelijkheid van rechtspersonen voor de feiten van het vliegtuigongeval niet in Spanje kon worden ingeroepen, evenmin als identiteit van juridische kwalificatie, aangezien het Franse onderzoek betrekking had op strafbare feiten van onopzettelijke doding, terwijl het onderzoek in Spanje werd geopend naar een terroristische aanslag en werd voortgezet naar strafbare feiten die de piloten ten aanzien van de luchtverkeerswet zouden hebben gepleegd. Aangezien er in Spanje tegen Swiftair geen vervolging is ingesteld en zij daar hoe dan ook niet kan worden aangesproken, kan zij zich dus niet beroepen op de *regulatio in idem*.

4. Beoordeling door de verwijzende rechter

Analyse van de toepasselijke bepalingen

- 31 Deze rechter schetst eerst het juridische kader in termen van het Unierecht, het Franse recht en het Spaanse recht.
- 32 Wat het Unierecht betreft, richt deze rechter zijn onderzoek van het beginsel *regulatio in idem* op artikel 54 SUO. Wat om te beginnen de „bis” betreft, somt hij de arresten van het Hof op die met name betrekking hebben op het onherroepelijke karakter van een vonnis in de zin van artikel 54 SUO (arresten van 11 februari 2003, Gözütok en Brügger, C-187/01 en C-385/01, EU:C:2003:87; 10 maart 2005, Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156; 22 december 2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768; 5 juni 2014, M., C-398/12, EU:C:2014:1057, en 29 juni 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483). Hij vat zijn bevindingen als volgt samen: een onherroepelijk vonnis is niet noodzakelijkerwijs een beslissing van de rechterlijke instantie waarbij een zaak aanhangig is gemaakt; zij moet echter definitief een einde maken aan de strafvervolging in de overeenkomstsluitende staat; zij moet zijn gegeven aan het einde van een onderzoek ten gronde van de zaak, en de strafvervolging kan worden hernomen tegen dezelfde persoon en met betrekking tot dezelfde feiten mits er maar een nieuwe tenlastelegging is.
- 33 Wat vervolgens de „idem” betreft, verwijst deze rechter naar de arresten van 9 maart 2006, Van Esbroeck, C-436/04, EU:C:2006:165, en 28 september 2006, Gasparini e.a., C-467/04, EU:C:2006:610, waarbij hij opmerkt dat laatstgenoemd arrest niet uitdrukkelijk de vraag oplost of een buitenvervolginstelling ten gunste van natuurlijke personen in een staat die partij is bij het akkoord, een „ne bis in idem”-effect kan hebben ten gunste van rechtspersonen die in een andere staat die partij is bij het akkoord, bij dezelfde feiten zijn betrokken.

- 34 Wat het Franse recht betreft, signaleert deze rechter artikel 695-9-54 van het wetboek van strafvordering, waarin wordt verwezen naar kaderbesluit 2009/948/JBZ van de Raad van Europa van 30 november 2009, dat met name voorziet in verwijzing naar Eurojust bij gebreke van een consensus over concurrerende bevoegdheden, maar hij merkt daarbij enkel op dat de uitwisselingen die tijdens het onderzoek tussen de Spaanse en Franse gerechtelijke autoriteiten hebben plaatsgevonden en die voor de onderzoeken vruchtbaar waren, het niet mogelijk hebben gemaakt om de kwestie van mogelijk tegenstrijdige beslissingen aan het einde van de parallel gevoerde onderzoeken voorafgaandelijk te regelen.
- 35 Wat het Spaanse recht betreft, geeft deze rechter een korte uiteenzetting over de regeling betreffende beslissingen van buitenvervolginstelling in de artikelen 637 en 641 van het bovengenoemde Spaanse wetboek van strafvorderingen en de regeling betreffende de aansprakelijkheid van rechtspersonen.

Regeling betreffende beslissingen van buitenvervolginstelling

- 36 Anders dan de Franse wetgeving regelt de Spaanse wetgeving niet de voorwaarden voor heropening van een procedure die voorlopig is geseponeerd. De voorwaarden voor een dergelijke heropening zijn dan ook vastgelegd in de rechtspraak van de Spaanse rechterlijke instanties, waarin als beginsel het vereiste van een nieuwe tenlastelegging is vastgelegd (beslissing van de Tribunal Supremo van 30 juni 1997, later bevestigd), waardoor het niet mogelijk is de strafprocedure te heropenen op basis van hetzelfde bewijsmateriaal en waardoor de beschikking tot voorlopige buitenvervolginstelling een zeker gezag krijgt, met name wat betreft „de toereikendheid van het bewijsmateriaal in het dossier om de procedure voort te zetten”.
- 37 De verwijzende rechter vat de door de verdachte en de burgerlijke partijen aangehaalde rechtspraak samen en concludeert dat de door elk van de partijen aangehaalde beslissingen niet onverenigbaar zijn en dat eruit naar voren komt dat de Spaanse rechters nauwkeurige criteria hebben vastgesteld voor de heropening van een procedure na een beschikking van voorlopige buitenvervolginstelling, waarvoor een nieuwe tenlastelegging vereist is. Verder blijkt eruit dat, aangezien een procedure kan worden voortgezet nadat een beschikking van voorlopige buitenvervolginstelling is gegeven, dergelijke beschikking geen definitieve beslissing met volledig gezag van gewijsde is, en dat, gezien de discutabele praktijk van Spaanse rechters om gemakshalve beschikkingen van voorlopige buitenvervolginstelling te geven, de rechterlijke instanties de inhoud van het dossier van geval tot geval onderzoeken om te beoordelen wat de gevolgen van de gegeven beschikking van buitenvervolginstelling moeten zijn.

Regeling betreffende de aansprakelijkheid van rechtspersonen

- 38 De aansprakelijkheid van rechtspersonen is in Spanje ingevoerd bij Ley Orgánica 1/2015, de 30 de marzo, por la que se modifica la Ley Orgánica 10/1995, de 23 de

noviembre, del Código Penal (organieke wet 1/2015 van 30 maart 2015 tot wijziging van organieke wet 10/1995 van 23 november 1995, inzake het wetboek van strafrecht).

- 39 Ten tijde van het ongeval werd deze aansprakelijkheid beheerst door artikel 31 bis van het Spaanse wetboek van strafrecht (aangehaald in punt 22 van deze samenvatting), dat onder meer bepaalt: „1. In de gevallen waarin dit wetboek voorziet, zijn rechtspersonen strafrechtelijk aansprakelijk [...]”.
- 40 Uit deze tekst volgt dat rechtspersonen in Spanje alleen aansprakelijk kunnen worden gesteld voor een beperkte lijst van strafbare feiten waarin geen sprake is van artikel 65 van Ley 209/1964, de 24 de diciembre, Penal y Procesal de la Navegación Aérea (Straf- en proceswet 209/1964 van 24 december 1964 betreffende de luchtvaart), dat voorziet in het delict door onvoorzichtigheid of ernstige onbekwaamheid in de luchtvaart, noch van artikel 142 van het Spaanse wetboek van strafrecht over het delict van onopzettelijke doding door onvoorzichtigheid.
- 41 De verwijzende rechter buigt zich vervolgens over de exceptie van beëindiging van de strafvervolgning op grond van artikel 54 SUO, wegens de door de Juzgado Central de Instrucción n° 6 op 18 juli 2016 gegeven beschikking van voorlopige buitenvervolginstelling.
- 42 Daartoe acht hij het noodzakelijk te onderzoeken:
- 1) of de Spaanse beslissing een „onherroepelijk vonnis” is in de zin van het recht van de Europese Unie;
 - 2) of Swiftair kan worden geacht „bij onherroepelijk vonnis te zijn berecht” door de Spaanse beslissing, hetgeen vaststelling vereist van de reikwijdte van het in artikel 54 SUO gebruikte begrip „persoon die bij onherroepelijk vonnis is berecht”, die zich kan beroepen op het beginsel „ne bis in idem” in het geval van een zaak die in de onderzoeksfase is afgesloten, zonder dat een persoon is gehoord met een andere status dan die van louter getuige;
 - 3) of Swiftair zich kan beroepen op de gevolgen van een beslissing die is gegeven in een rechtsstelsel waarin voor de onderzochte feiten alleen de aansprakelijkheid van de vertegenwoordigende natuurlijke personen kon worden ingeroepen, hetgeen noopt tot beantwoording van de vraag of het beginsel ne bis in idem van artikel 54 SUO door een ruime uitlegging van het begrip „persoon” automatisch, door gelijkstelling, ten goede moet komen aan de rechtspersoon die door deze natuurlijke personen in rechte wordt vertegenwoordigd, in gevallen waarin de procedure alleen natuurlijke personen betreft of kan betreffen.

Toepassing op de onderhavige zaak

1) Is er een „onherroepelijk vonnis” uitgesproken?

- 43 De debatten tijdens de terechtzitting van 8 juni 2023 waren voornamelijk gewijd aan de reikwijdte van de Spaanse beslissing van voorlopige buitenvervolginstelling, waarbij sommigen aanvoerden dat deze beslissing niet als een onherroepelijk vonnis kon worden beschouwd daar zij in Spanje gezag van gewijsde ontbeerde, terwijl anderen benadrukten dat de rechtspraak van het Hof van Justitie over het begrip „onherroepelijk vonnis” alleen vereist dat de beslissing in kwestie een einde maakt aan de strafvervolginstelling, behoudens eventuele nieuwe tenlasteleggingen of het aanwenden van buitengewone rechtsmiddelen.
- 44 Het Spaanse recht heeft de bijzonderheid dat het bij de beschikkingen van buitenvervolginstelling die een onderzoeksrechter kan geven om zijn onderzoek af te sluiten, een onderscheid heeft gemaakt tussen beschikkingen die de mogelijkheid openen om het onderzoek te heropenen in geval van nieuwe tenlasteleggingen (beschikkingen van voorlopige buitenvervolginstelling) en beschikkingen die een definitief einde maken aan het onderzoek en gezag van gewijsde hebben, omdat er geen sprake is van een strafbaar feit, een dader of een aansprakelijke dader (beschikkingen van zuivere buitenvervolginstelling). Deze twee soorten beschikkingen zijn gerechtelijke beslissingen, waartegen beroep kan worden ingesteld, en hun gevolgen verschillen wezenlijk met betrekking tot de rechten van de beschuldigde of de gedetineerde (zoals het recht op rechterlijke bescherming van de eer en de goede naam dat verbonden is aan beslissingen tot ontslag van rechtsvervolginstelling of vrijspraak, het recht op schadeloosstelling voor voorlopige hechtenis tijdens het onderzoek, of bepaalde rechtsmiddelen).
- 45 Om eventueel misbruik door onderzoeksrechters bij het buitensporig en gemakkelijk geven van beschikkingen van voorlopige buitenvervolginstelling te corrigeren, kunnen de Spaanse rechterlijke instanties per geval aan beschikkingen van voorlopige buitenvervolginstelling dezelfde gevolgen toekennen als aan beschikkingen van zuivere buitenvervolginstelling, wanneer zij vaststellen dat de onderzoeksrechter een zaak voor zich had die het geven van een beschikking van zuivere buitenvervolginstelling had gerechtvaardigd.
- 46 De Spaanse rechtspraak is niettemin duidelijk: beschikkingen van voorlopige buitenvervolginstelling hebben geen materieel gezag van gewijsde. Alleen beschikkingen van zuivere buitenvervolginstelling hebben dit gezag. In zijn beslissing van 14 januari 2019 (ATC 3/2019) nuanceert de Tribunal Constitucional (grondwettelijk hof, Spanje) echter dit onderscheid en beoordeelt in concreto de procedure die tot de buitenvervolginstelling heeft geleid, teneinde de gevolgen ervan vast te stellen. Bovengenoemde rechter heeft er geoordeeld dat „het eventuele effect van het materiële gezag van gewijsde van een beslissing van buitenvervolginstelling [niet afhangt] van de definitieve of voorlopige kwalificatie van de seponering, en dus van de absolute onmogelijkheid om de procedure te heropenen, maar van de specifieke omstandigheden van de zaak en

van het feit dat 1) deze beslissing is gegeven aan het einde van een strafprocedure waarin de betrokkene is onderworpen aan de last en de ernst die dergelijke procedure met zich meebrengt; 2) alle noodzakelijke en redelijke onderzoeksmaatregelen zijn genomen door de voor de strafprocedure verantwoordelijke instantie om de strafrechtelijke aard van de feiten en de specifieke deelname van de betrokkene daaraan vast te stellen, en 3) als gevolg van het onherroepelijke karakter van de genoemde seponeringsbeslissing, de heropening afhankelijk is van het verschijnen van nieuwe relevante elementen met betrekking tot de strafrechtelijke aard van de feiten of de deelname van de betrokkene daaraan”.

- 47 Artikel 54 SUO is gebaseerd op het begrip „onherroepelijk vonnis” en lijkt impliciet te verwijzen naar het gezag van gewijsde van een dergelijk vonnis, waarvan het beginsel ne bis in idem de tegenhanger is, aangezien een strafrechtelijke beslissing met kracht van gewijsde verbiedt dat een nieuwe vervolging wordt ingesteld tegen dezelfde verdachte voor dezelfde feiten.
- 48 Op grond van de rechtspraak van het Hof van Justitie kan echter worden aangenomen dat een beschikking van buitenvervolginstelling, die een einde maakt aan de strafvervolging nadat een grondig onderzoek is gevoerd, maar waarbij deze vervolging kan worden heropend in geval van latere nieuwe tenlasteleggingen, gelijkstaat met een onherroepelijk vonnis in de zin van artikel 54 SUO. De beslissingen van het Hof van Justitie in deze zin verwijzen niet naar het begrip „gezag van gewijsde”.
- 49 Tegelijk stelt het Hof van Justitie vast dat de waarde van een beslissing moet worden beoordeeld op grond van het nationale recht van de overeenkomstsluitende staat. De Franse onderzoeksrechter heeft zich op dit voorbehoud gebaseerd in zijn verwijzingsbeschikking, waarbij hij van oordeel was dat, aangezien de Spaanse rechterlijke instanties aan de beschikking tot voorlopige buitenvervolginstelling elk gezag van gewijsde hadden ontzegd, deze beschikking derhalve niet als een onherroepelijk vonnis kon gelden en een ne bis in idem-effect kon sorteren.
- 50 In het geval van de Spaanse beslissing van 18 juli 2016 lijkt er dus sprake te zijn van een tegenstrijdigheid tussen deze twee eisen, aangezien deze beschikking van voorlopige buitenvervolginstelling weliswaar lijkt te voldoen aan de vereisten die zijn neergelegd in de rechtspraak van het Hof, namelijk in het arrest van 5 juni 2014, M (C 398/12, EU:C:2014:1057), maar door de Spaanse rechters duidelijk is vastgesteld dat zij niet, zoals een onherroepelijk vonnis of een beschikking van zuivere buitenvervolginstelling, het materiële gezag van gewijsde heeft en dat de begunstigde er in beginsel geen rechten aan kan ontlenen die gelijkwaardig zijn aan die van een van alle beschuldigingen gezuiverde verdachte.
- 51 Derhalve moet worden nagegaan of het Hof van Justitie van oordeel is dat het in artikel 54 SUO bedoelde begrip „onherroepelijk vonnis” volgens het nationale recht van de betrokken staat vereist dat aan de beslissing het effect van het

volledige gezag van gewijsde wordt toegekend, dan wel alleen het effect van een „relatief” gezag van gewijsde, waardoor uitsluitend elke nieuwe vervolging wegens identieke tenlasteleggingen wordt verboden, zonder dat aan de betrokkene alle andere rechten worden toegekend die hij aan ontslag van rechtsvervolging of vrijspraak kan ontleen.

- 52 Deze rechter zal in dit verband de hieronder geformuleerde eerste prejudiciële vraag voorleggen aan het Hof.

2) *Is er een „persoon die bij onherroepelijk vonnis is berecht”?*

- 53 Bij de start van het Spaanse onderzoek zocht de rechter eerst naar mogelijke terroristische daden die de oorzaak konden zijn van het vliegtuigongeval. Aangezien er geen terroristische daad kon worden vastgesteld, heeft de Spaanse rechter zijn onderzoek voortgezet om na te gaan of het ongeval was veroorzaakt door de onervarenheid of onvoorzichtigheid van de piloten, waarbij hij aan het einde van zijn onderzoek heeft geconcludeerd dat er geen sprake was van schending van de „objectieve oplettendheids- of zorgvuldigheidsplicht die van piloten van luchtvaartuigen wordt vereist”.
- 54 In het Spaanse onderzoeksdossier komen de enige verhoren van Swiftair-personeel die in november 2014 hebben plaatsgevonden overeen met de verhoren waarom de Franse onderzoeksmagistraten hebben verzocht in het kader van een rogatoire commissie. Deze verschillende kaderleden van Swiftair zijn als loutere getuigen gehoord door Spaanse politieambtenaren in aanwezigheid van Franse gendarmen.
- 55 Swiftair of haar wettelijke vertegenwoordiger zijn niet gehoord door de Spaanse onderzoeksrechter, zoals later wel is gebeurd door de Franse rechter toen tegen de onderneming een onderzoek is ingesteld.
- 56 Hoewel er in Spanje onderzoek is gedaan naar de opleiding en training van de piloten van Swiftair, teneinde vast te stellen of er bij hen sprake kon zijn geweest van onvoorzichtigheid of een zekere onervarenheid, is tegen Swiftair dus nooit formeel vervolging ingesteld, noch door de Spaanse officier van justitie, noch door de Spaanse onderzoeksrechter, die haar officieel zou hebben meegedeeld dat er tegen haar een onderzoek werd gevoerd, dat tot een rechtszaak kon leiden.
- 57 Opgemerkt zij enkel dat in de motivering van de beschikking van buitenvervolginstelling wordt gesteld dat „geen aanwijzingen [zijn] gevonden voor onregelmatigheden van de kant van Swiftair die in verband kunnen worden gebracht met het luchtvaartongeval dat vlucht AH 5017 op 24 juli in Mali is overkomen”.
- 58 De rechtspraak van het Hof van Justitie verduidelijkt nergens wat wordt bedoeld met het begrip „persoon die bij onherroepelijk vonnis is berecht” in het Unierecht, in het specifieke geval van een procedure die wordt beëindigd door een beslissing

van buitenvervolginstelling. Geldt dit begrip voor alle personen die in de loop van het onderzoek rechtstreeks of onrechtstreeks in verdenking zijn gesteld, ook als er geen enkel document van de rechter of de officier van justitie is waarin de personen tegen wie het onderzoek is gericht en die ervan worden verdacht een strafbaar feit te hebben gepleegd, specifiek worden genoemd?

- 59 Deze rechter zal met betrekking tot het in artikel 54 SUO vermelde begrip „persoon die bij onherroepelijk vonnis is berecht” de hieronder geformuleerde tweede prejudiciële vraag voorleggen aan het Hof.

3) Het begrip „persoon” en de kwestie van de identiteit tussen de rechtspersoon en zijn wettelijke vertegenwoordigers, zijnde natuurlijke personen

- 60 Swiftair heeft niet betwist dat het strafbare feit van onopzettelijke doding, dat de Spaanse rechters in aanmerking hadden kunnen nemen indien zij van oordeel waren geweest dat de piloten onbekwaam of onervaren waren, in Spanje niet rechtstreeks tegen de onderneming zelf kon worden ingeroepen, gezien het beperkende karakter van de regels inzake strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen in dat land.

- 61 Swiftair heeft echter aangevoerd dat indien uit het onderzoek was gebleken dat het bedrijf te kort was geschoten bij de opleiding en het trainen van de vaardigheden van zijn piloten, de wettelijke vertegenwoordigers van Swiftair, zijnde natuurlijke personen, zouden zijn vervolgd voor onopzettelijke doding, zodat het bedrijf onrechtstreeks zou zijn vervolgd.

- 62 Swiftair leidt hieruit af dat de beschikking van buitenvervolginstelling, waaruit blijkt dat jegens de wettelijke vertegenwoordigers van de onderneming geen toereikende tenlastelegging kan gebeuren voor het strafbare feit van onopzettelijke doding, zowel ten gunste van haar wettelijke vertegenwoordigers als ten gunste van haarzelf als rechtspersoon een ne bis in idem-effect heeft dat aan alle lidstaten van de Unie kan worden tegengeworpen.

- 63 Deze redenering, die, indien zij zou worden bekrachtigd, ertoe zou leiden dat Swiftair zowel in haar land van herkomst als in de andere lidstaten tegen elke mogelijke rechtstreekse strafvervolginstelling zou worden beschermd, stelt twee opeenvolgende problemen die op grond van de rechtspraak van het Hof nog niet kunnen worden opgelost:

- In het arrest van 28 september 2006, Gasparini e.a. (C-467/04, EU:C:2006:610, punt 2 van het dictum) is vastgesteld dat het in artikel 54 SUO neergelegde beginsel ne bis in idem niet geldt voor „andere personen dan die welke onherroepelijk door een overeenkomstsluitende staat zijn berecht”. Wat dit begrip „persoon” betreft, is het Hof van oordeel dat er sprake is van een identiteit van personen tussen enerzijds de natuurlijke personen die de wettelijke vertegenwoordigers van de rechtspersoon zijn en voor haar rekening hebben gehandeld bij de uitoefening van hun functie, en anderzijds de

rechtspersoon zelf? Bij een bevestigend antwoord zou er in een overeenkomstsluitende staat geen vervolging kunnen worden ingesteld tegen een vennootschap of een andere soort rechtspersoon indien de wettelijke vertegenwoordigers van deze rechtspersoon voor dezelfde feiten veroordeeld zouden zijn in een andere overeenkomstsluitende staat. De tegenovergestelde stelling zou daaruit volgen.

Deze beslissing zou een belangrijke impact kunnen hebben op landen zoals Frankrijk, waar de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen algemeen is en deze rechtspersonen parallel en gelijktijdig met hun wettelijke vertegenwoordigers, zijnde natuurlijke personen, aansprakelijk kunnen worden gesteld voor alle strafbare feiten die onder het wetboek van strafrecht vallen.

- Indien deze identiteit van personen wordt bekrachtigd, moet deze dan ook worden aanvaard wanneer het onderzoek naar de feiten dat in een van de lidstaten is verricht, alleen is verricht vanuit het oogpunt van een juridische kwalificatie op grond waarvan de rechtspersoon in die staat niet aansprakelijk kan worden gesteld?

Om deze moeilijkheden bij de uitlegging van de draagwijdte van de in artikel 54 SUO gebruikte begrippen op te lossen en te bepalen of Swiftair in Frankrijk kan worden vervolgd voor feiten waarvoor zij als rechtspersoon nooit strafrechtelijk aansprakelijk kon worden gesteld in Spanje, maar waarvoor de Spaanse rechter van oordeel was dat er geen reden was om haar wettelijke vertegenwoordigers te vervolgen, zal deze rechter de twee laatste prejudiciële vragen stellen die hierna worden vermeld.

5. Prejudiciële vragen

64 De verwijzende rechter legt de volgende prejudiciële vragen voor aan het Hof:

„1) Moet artikel 54 SUO, gelezen in het licht van artikel 50 van het Handvest, aldus worden uitgelegd dat een voor hoger beroep vatbare beschikking van buitenvervolginstelling die in een overeenkomstsluitende staat door een rechterlijke instantie is gegeven na een grondig onderzoek van de zaak en die voortzetting van de procedure uitsluit behalve in geval van nieuwe tenlasteleggingen, moet worden aangemerkt als een onherroepelijk vonnis in de zin van dit artikel, ook al heeft deze beschikking van buitenvervolginstelling in de overeenkomstsluitende staat waar zij is gegeven niet alle gevolgen van een beslissing met volledig gezag van gewijsde?

2) Moet artikel 54 SUO, gelezen in het licht van artikel 50 van het Handvest, aldus worden uitgelegd dat in het geval van een beschikking van buitenvervolginstelling die als een onherroepelijk vonnis geldt, waardoor zij de in deze tekst bedoelde ne bis in idem-bescherming kan bieden, de ‚persoon die bij onherroepelijk vonnis [...] is berecht’ moet worden begrepen als elke persoon die tijdens het onderzoek is beschuldigd en naar wiens handelen of nalaten een

onderzoek is ingesteld, ook al was deze persoon in de onderzoeksfase formeel niet het voorwerp van enige tenlastelegging of dwangmaatregel?

3-a) Moet artikel 54 SUO, gelezen in het licht van artikel 50 van het Handvest, aldus worden uitgelegd dat natuurlijke personen wier handelingen zijn verricht bij de uitoefening van hun vennootschappelijke functies, ten gunste en voor rekening van de rechtspersoon die zij vertegenwoordigen, moeten worden beschouwd als dezelfde persoon als de rechtspersoon zelf, waardoor het verboden is om een rechtspersoon in een overeenkomstsluitende staat te vervolgen wanneer de wettelijke vertegenwoordigers ervan reeds in een andere overeenkomstsluitende staat ‚bij onherroepelijk vonnis [zijn] berecht’ in de zin van het Unierecht, ook al is de rechtspersoon zelf in laatstgenoemde staat nooit op persoonlijke titel vervolgd?

3-b) Indien de vorige vraag bevestigend wordt beantwoord, moet artikel 54 SUO, gelezen in het licht van artikel 50 van het Handvest, dan in een dergelijk geval aldus worden uitgelegd dat de rechtspersoon ne bis in idem-bescherming moet genieten, zelfs indien de rechtspersoon hoe dan ook niet strafrechtelijk kon worden vervolgd in de overeenkomstsluitende staat waar het onherroepelijke vonnis is gegeven, hetzij omdat de strafrechtelijke aansprakelijkheid van rechtspersonen in die staat niet rechtstreeks bestaat, hetzij omdat de rechtspersoon alleen strafrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld voor strafbare feiten aan de omschrijving waarvan de feiten die het voorwerp vormen van de procedure, niet beantwoorden?”